

Janusz Górecki

Lednicka łódź - powrót do źródeł

Studia Lednickie 5, 401-403

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

LEDNICKA ŁÓDŹ — POWRÓT DO ŹRÓDEŁ

Ważnym wydarzeniem łączącym się z archeologicznymi zbiorami MPP na Lednicy było przejście w grudniu 1995 r. z Muzeum Narodowego w Poznaniu, ściślej z jednego z jego oddziałów — Muzeum Wojska Polskiego — łodzi-dłubanki, którą blisko 40 lat temu prowadząca wówczas na Ostrowie Lednickim prace badawcze ekspedycja przekazała na jego ekspozycję, gdzie wraz z kilkoma innymi zabytkami stanowiła ona ozdobę kolekcji uzbrojenia z okresu tworzenia się organizacyjnych zrębów monarchii wczesnopiastowskiej.

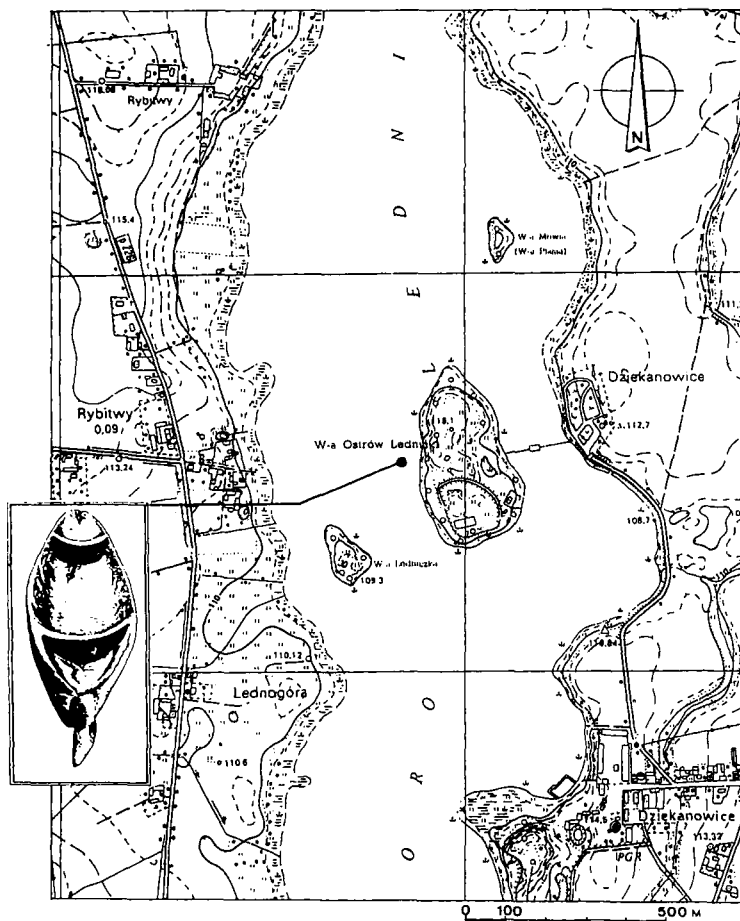
W związku z tym warto przypomnieć kilka okoliczności łączących się z wymienioną łodzią. Otóż dłubanka ta odkryta została w namulisku dennym Jeziora Lednickiego w 1960 r. Spoczywała ona w pobliżu południowej krawędzi mostu zachodniego — ok. 50 m na zachód od brzegu wyspy (ryc. 1). Wewnątrz łodzi zalegała ceramika wczesnośredniowieczna, żelazny grocik strzały oraz kości psa. W konstrukcji łodzi czytelne są dwie grodzie o szer. ok. 20 cm, spełniające rolę wręg-ław i dzielące ją na wodoszczelne części. Charakterystyczny pozostaje dziób łodzi zaciosany stożkowato, a służący najpewniej do wiązania liny.

Podniesioną wkrótce na powierzchnię łódź wydatowano. Chronologię znaleziska łączono początkowo intuicyjnie z I poł. XI w., nieco później zaś w oparciu o kontekst, ściślej zespół militariów odkrytych na linii mostu zachodniego datowanie to w części, jak się wówczas wydawało, uprawomocniono (G. Mikołajczyk 1961; K. Anderszowa i in. 1963). Obecnie zagadnienie wieku dłubanki znalazło swój finał w postaci analizy dendrochronologicznej, która określiła moment powstania łodzi po 966 r.

Wymieniona data znakomicie wpisuje łódź w lednickie realia, w których funkcjonują już wówczas tak pałac z kaplicą o funkcjach chrzecielnych, jak i mniejszy kościół. By w pełni ocenić znaczenie omawianej dłubanki dodać trzeba, iż reprezentuje ona obok egzemplarza z poznańskich Naramowic typ dużych łodzi, służących do przewozu drużyny zbrojnych lub do transportu dalekosiężnego (J. Górecki 1985).

W katalogu łodzi odkrytych na obszarze historycznej Wielkopolski (ok. 30 dłubanek) omawiany monoxyl wraz z dalszymi 4 łodziami zalegającymi nadal w wodach wokół Ostrowa Lednickiego oraz z wyciągniętą w 1982 r. na powierzchnię kolejną dłubanką, pochodzącą z wód w sąsiedztwie wyspy, stanowi liczniejszą grupę 6 egzemplarzy łodzi (J. Górecki 1985, katalog).

Po przeprowadzeniu uzupełniających zabiegów konserwatorskich opisana łódź znalazła swoje stałe miejsce na nowej ekspozycji archeologicznej ukazującej przyczółek lednickiego mostu wschodniego (ryc. 2). Ekspozycję autorstwa mgra M. Łastowiec-

Ryc. 1. Plan jeziora Lednickiego z wyspami oraz z zaznaczonym miejscem wydobycia łodzi.
 Abb. 1. Plan des Lednica-Sees mit Inseln und dem kennzeichneten Ort des Herausziehens des Boots

kiego oraz plastyka W. Kujawy zorganizowaną w Dziekanowicach w jednym z pomieszczeń odrestaurowanego spichrza z XIX w. udostępniono publiczności od 22 listopada 1996 r., kiedy nastąpiło jej uroczyste otwarcie.

Wystawa prezentuje w formie otwartej panoramy tak sposób konstrukcji przyczółka mostowego (identyczny z techniką wzniesienia lednickich mostów), charakter rumowiska przyczółka zaścielającego dno jeziora tuż przy brzegu wyspy oraz stratyografię tego obszaru Lednicy (ryc 3).

Taki sposób wyeksponowania łodzi stanowi, jak się wydaje, odpowiednią jej randze oprawę oraz może być zaczątkiem stałej prezentacji w rozbudowanej z czasem skali, wyników podwodnych poszukiwań, które na Lednicy mają już swoją tradycję (J. Górecki, J. Wrześniński 1990).

Janusz Górecki

LITERATURA

- K. Anderszowa, J. Łomnicki, A. Nowak, W. Szenicowa 1963, Sprawozdanie z prac badawczych na Ostrowie Lednickim w 1961 roku, SpAr 15, 218 – 230
J. Górecki 1985, Wczesnośredniowieczna łódź z Ostrowa Lednickiego, FAP 34, 86 – 93
J. Górecki, J. Wrześniński 1990, Badania podwodne Ostrowa Lednickiego, Lednica
G. Mikołajczyk 1961, Łódź wczesnośredniowieczna z jeziora Lednickiego pow. Gniezno, KHKM 9, 314 – 316

Ryc. 2. Łódź z jeziora Lednickiego w nowym wnętrzu ekspozycyjnym Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Abb. 2. Boot aus dem Lednica-See in neuem Ausstellungssaal des Museums der Ersten Piasten auf Lednica

Ryc. 3. Odtworzone rumowisko jednego z lednickich mostów oraz jego przyczółka.

W sąsiedztwie takiego otoczenia odkryto łódź

Abb. 3. Wiederhergestellter Schutthaufen einer der Brücken im Lednica-See und deren Kopfes.

In der Nähe einer solchen Umgebung wurde das Boot gefunden